

Vlaams
Parlement

ingediend op **296** (2014-2015) – Nr. 1
20 maart 2015 (2014-2015)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie,
Innovatie en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Martine Fournier

over het advies van de Sociaal-Economische Raad
van Vlaanderen (SERV) over een efficiënt en
doeltreffend industrieel kmo-beleid

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Axel Ronse.

Vaste leden:

de heren Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, mevrouw Grete Remen,
de heer Axel Ronse, mevrouw Sabine Vermeulen;
de heer Robrecht Bothuyne, de dames Sonja Claes, Martine Fournier, de heer Peter Van Rompuy;
de heer Willem-Frederik Schiltz, mevrouw Emmily Talpe;
mevrouw Yasmine Kherbache, de heer Bart Van Malderen;
de heer Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

de heer Jan Hofkens, mevrouw Lieve Maes, de heer Lorin Parys, mevrouw Miranda Van Eetvelde,
de heren Paul Van Miert, Peter Wouters;
mevrouw An Christiaens, de heer Jenne De Potter, mevrouw Kathleen Helsen,
de heer Koen Van den Heuvel;
de heer Lionel Bajart, mevrouw Martine Taelman;
de heer Rob Beenders, mevrouw Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

INHOUD

1. Inleidende uiteenzetting	4
2. Bespreking.....	7
2.1. Vragen en opmerkingen van de leden	7
2.2. Antwoorden	9
2.3. Reactie van de minister.....	11
2.4. Replieken	13
Gebruikte afkortingen	15
Bijlage: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid besprak op 5 maart 2015 het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen van 19 januari 2015 over een efficiënt en doeltreffend industrieel kmo-beleid. Het advies is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Inleidende uiteenzetting

Inleiding

De heer *Pieter Kerremans*, administrateur-generaal van de SERV, stelt dat het advies op eigen initiatief is uitgebracht. Het vloeit voort uit een gedeelde visie van de sociale partners over de sleutelrol van de industriële sector voor de Vlaamse economie. Dat blijkt uit het aandeel directe en indirecte tewerkstelling, maar tevens uit het belang van de export, de investeringen in O&O enzovoort. De grote druk waaronder het industriële weefsel in Vlaanderen gebukt gaat, noopt tot industriële transformatie. De SERV-partners menen dat die verandering een allesomvattend gebeuren moet zijn, waarop het integrale beleid zich moet richten. De SERV erkent dat zowel startende ondernemers als Vlaamse industriële kmo's, maar ook grote binnenlandse en buitenlandse ondernemingen daarin een rol te spelen hebben.

Het advies focust op het Vlaams industrieel kmo-weefsel, vanwege het belang ervan voor de Vlaamse economie en vanwege de ondersteuning die van het beleid wordt verwacht. In het advies wordt dat op twee niveaus benaderd. In eerste instantie is er de invalshoek van het stimulerend flankerend beleid, waarvan het belang ook inzake innovatie telkens door de SERV wordt benadrukt. Een stimulerend flankerend beleid moet volgens de raad de grondstroom van het beleid vormen in Vlaanderen. In tweede instantie vraagt het advies een efficiënt en gericht industrieel kmo-beleid.

Uitgangspunten

De heer *Tim Buyse*, medewerker van de studiedienst van de SERV, schetst de uitgangspunten van het advies. Ten eerste is er de vaststelling dat de industrie nog altijd cruciaal is voor de Vlaamse economie. Ze staat in voor 14 percent van de directe tewerkstelling en is tegelijk motor van indirecte tewerkstelling en uitgaven inzake onderzoek en ontwikkeling. 80 percent van de Vlaamse bedrijfsuitgaven voor O&O zijn afkomstig van de Vlaamse industrie. Ook voor de Vlaamse goederenexport is de industrie van groot belang (60 tot 70 percent).

De Vlaamse industrie staat evenwel onder grote druk wat betreft tewerkstelling, toegevoegde waarde en internationale concurrentiekracht. Een toekomstgerichte beleidsvisie voor de Vlaamse industrie moet volgens de sociale partners vooral allesomvattend zijn en betrekking hebben op startende ondernemingen, kmo's en grote binnen- en buitenlandse ondernemingen.

De SERV focust in het voorliggende advies op kmo's en meer specifiek op de industriële kmo's. Belangrijk uitgangspunt daarbij is de rol en de positie van de Vlaamse kmo in het industriële transformatiebeleid en de transitieclusters. In de industriële clusters vullen ze hun rol in als toeleverancier, als innovator of als strategische partner.

De positie van de kmo in de Vlaamse industrie

Bijlage 2 van het advies gaat in op de positie van de kmo in de Vlaamse industrie en in de Belgische context. Voor 2012 telde België niet minder dan 990.000 kmo's, of 99,8 percent van het aantal Belgische ondernemingen. Ze staan

derhalve in voor een bijzonder groot deel van de toegevoegde waarde en de tewerkstelling. 60 percent van de kmo's is in Vlaanderen gelegen. De helft is jonger dan tien jaar, 30 percent is jonger dan vier jaar. Beperkt tot de Vlaamse industrie zijn er ongeveer 65.000 kmo's. Dat is inclusief de agrosector maar exclusief energie.

De verdeling van die kmo's over de diverse nijverheidssectoren toont dat de Vlaamse industrie instaat voor een achtste van de Vlaamse kmo-populatie en dat het vooral de metaal-, papier- en hout- en de voedingssector betreft.

De SERV vroeg aan het Steunpunt Ondernemen en Regionale Economie om onderzoek te doen naar de doorgroei van industriële kmo's in Vlaanderen. Die studie leverde drie vaststellingen op. Ten eerste wordt de Vlaamse industrie gekenmerkt door een hoge mate van stationariteit. Driekwart van de kmo's bleef tussen 2005 en 2011 in dezelfde grootteklasse volgens tewerkstelling. Ten tweede bleek het grootste aantal groeiers zich te situeren in de klasse met een tewerkstelling tussen 50 en 100 werknemers en dat voor de verschillende sectoren. De grote mate van stationariteit is een inherente eigenschap van de kmo. Niet elke kmo wil of kan doorgroeien. Tegelijk is er duidelijk een nood aan een voldoende groot kmo-weefsel opdat een aantal kmo's zou kunnen doorgroeien tot een grote onderneming of een 'lead plant'.

Focus en aanbevelingen (algemeen)

Vanuit Europa is er een hernieuwde aandacht voor het belang van een sterke industriële basis met een strategie voor industrialisering, maar tegelijk ook voor kmo's binnen de Europese beleidscontext. Dat uit zich in diverse Europese beleidsprogramma's zoals Horizon 2020, het cohesiebeleid, maar ook in bepaalde specifieke instrumenten gericht op kmo's zoals het COSME-programma en de Small Business Act. Gelijklopend steeg ook de interesse in Vlaanderen voor de thema's, met onder meer het zogenaamde nieuw industrieel beleid en Vlaanderen in Actie.

De vraag stelt zich hoe de kmo's in Vlaanderen kunnen worden betrokken bij het transitiebeleid en het industriële ondersteuningsbeleid. De SERV wil met het advies het belang van de industriële kmo benadrukken en aangeven hoe de doorgroei ervan kan worden gestimuleerd.

De aanbevelingen richten zich op twee sporen. Enerzijds is er een herhaling van het belang van stimulerend flankerend beleid gericht op incentives tot ondernemerschap en het bevorderen van het ondernemersklimaat. Die aanbeveling ligt in de lijn van eerdere adviezen van de SERV.

Anderzijds vraagt de SERV om meer specifieke beleidsaandacht voor kmo's en formuleert de raad acht aanbevelingen ter zake. Ze zijn onder meer gericht op het wegwerken van een aantal groeibelemmingen. Belangrijke kanttekening is dat er nog geen uitspraak wordt gedaan over de rol en positie van Vlaamse kmo's binnen een aantal afgebakende industriële clusters of clusterplatformen, omdat er daarover vooralsnog te weinig informatie beschikbaar is.

Belang van een gezond flankerend beleid

Een gezond flankerend beleid blijft cruciaal als randvoorwaarde voor doorgroei van kmo's. Goede contextuele factoren en een goed beleidsondersteunend klimaat zijn een basis voor startende ondernemingen, doorgroeiers en het aantrekken van buitenlandse investeringen. Dat wordt bevestigd in recente studies van STORE. Een beleid gericht op het selecteren van snelgroeïende ondernemingen is moeilijk wegens het stochastische karakter van snelle groei.

Het SERV-advies rond flankerend beleid voorziet in drie pijlers: een vernieuwende innovatieve economie, een dynamische en ondernemende economie, en werken en leren in een kennisintensieve economie. De heer Buyse verwijst voor meer details naar het SERV-advies 'Flankerend beleid gericht op duurzame, toekomstige industrie' van 15 september 2010.

Een extra aandachtspunt inzake het flankerend beleid is voor de SERV dat vooral kmo's voordeel halen uit een klantvriendelijke overheid die efficiënt en effectief werkt. Daarom is de raad vragende partij voor betere afstemming van de instrumenten van het F.I.T., het Agentschap Ondernemen en het IWT en PMV. De lopende integratie van het agentschap en IWT lijkt de SERV daartoe al een eerste goede stap. Voorts is de stroomlijning van het beleid met een one-stop-shopbenadering een punt, evenals een afstemming van het Vlaamse met het federale en Europese beleid.

Acht specifieke aanbevelingen

Acht aanbevelingen zijn meer specifiek op het Vlaamse kmo-beleid gericht. Een eerste betreft de vaststelling dat het kmo-weefsel bestaat uit diverse segmenten zoals starters, meer mature kmo's, kmo's met exportpotentieel of -wensen enzovoort. Elk segment kent eigen belemmeringen, noden en wensen. De SERV vraagt derhalve om een gedifferentieerd beleid, afgestemd op hun specifieke DNA.

Ten tweede is er de vraag naar bijkomende alternatieve financieringsbronnen. Het belang van de efficiënte aanwending van overheidsmiddelen staat daarbij voorop, maar het valt toch op dat toegang tot financiering voor kmo's vaak problematisch blijft. Het instrumentarium dient daarop te worden afgestemd: het aanbod van risicodragend vermogen, het solvabiliteitsrisico, de transparantie en beschikbaarheid van kredietinformatie. De SERV wil graag ook meer focus zien op andere dan de klassieke financieringskanalen, bijvoorbeeld risicokapitaal. Voorts moet het instrumentarium ook de focus leggen op de verdere aanmoediging van financiële kennis en awareness. De SERV refereert in dit verband expliciet aan het instrument FINMIX van het Agentschap Ondernemen.

Een derde aanbeveling gaat over de betere aansluiting van arbeidsmarkt en onderwijs. De slaagkansen van een onderneming blijken in grote mate afhankelijk van ondernemings- en managementvaardigheden. Menselijk kapitaal is cruciaal voor ondernemingsgroei. Er moet dan ook aandacht zijn voor het aanleren van ondernemerschapsvaardigheden. Voorts moet er een goede afstemming zijn tussen onderwijsaanbod en de door de industrie gevraagde profielen. Specifieke opleidingsnoden en competenties moeten erop gericht zijn industriële transformatie, ook binnen de kmo's, te vergemakkelijken. Er is ook de vraag om vanuit Onderwijs het werken in de industrie aantrekkelijk te maken en te wijzen op de carrièremogelijkheden in die sector.

Een vierde aanbeveling betreft het bevorderen van de ondernemerscultuur en competentieontwikkeling op de werkvloer. Er wordt aandacht gevraagd voor levenslang leren en heropleiding, wat van belang is in het kader van transformaties. Binnen de onderneming moet er ook voldoende aandacht zijn voor de opleiding van werknemers. Ondernemingszin maar ook werknemerschap moeten worden bevorderd.

Ondernemingszin kan jongeren ertoe aanzetten om hun kennis om te zetten in creatief en innovatief ondernemerschap. Werknemerschap is belangrijk vanuit het besef dat innovatie ook kan ontstaan op de werkvloer, om dan bij te dragen tot groei van de onderneming en industriële transformatie.

In de vijfde aanbeveling benadrukt de SERV het belang van netwerking en samenwerking. Kmo's kunnen wel degelijk grote voordelen halen uit samenwerking met grote ondernemingen, dat is het zogenaamde 'spillover-effect'. Voor de ondernemingen kan het een hefboom creëren naar een sterkere concurrentiepositie. Het advies vraagt maatregelen die dat bevorderen en eventuele samenwerkingsbarrières uit de weg ruimen.

De zesde aanbeveling zoomt in op het belang van publieke aanbestedingen. Cijfers van de Vlaamse overheid geven aan dat kmo's goed zijn voor ongeveer 65 percent van de ingediende offertes in het kader van openbare aanbestedingen. Met het oog op een innovatief aanbestedingsbeleid moet er aandacht zijn voor de toegang van kmo's tot die aanbestedingen. Er loopt binnen de SERV een onderzoek in samenwerking met de Stichting Innovatie en Arbeid over innovatief en duurzaam aanbesteden en de positie van kmo's daarin. Dat advies hoopt men in de tweede helft van 2015 klaar te hebben.

De zevende aanbeveling volgt uit wetenschappelijk onderzoek dat aangeeft dat internationalisering en aandacht voor export belangrijke drijfveren zijn in de groei van een kmo. De drempels voor export blijven dan ook best zo laag mogelijk. De SERV vraagt om exportsteun aan te bieden op maat van de kmo, de deelname van kmo's aan internationale steuninitiatieven te bevorderen en te zorgen voor een vereenvoudiging van exportprocedures. F.I.T. is daarin een belangrijke partner.

In de laatste aanbeveling kaart de SERV een meer generiek punt aan. De raad onderstreept nogmaals het belang van een continue evaluatie van het steuninstrumentarium en de efficiënte targetting van middelen, ook in de context van het kmo-instrumentarium. Dat impliceert drie stappen. Ten eerste is er het verzamelen van omstandige informatie over steun, bereik, output en outcome van de instrumenten. Dan volgt een analyse op basis van die informatie, gericht op doeltreffendheid, efficiëntie, coherentie en finaliteit. Daarna moet worden bijgestuurd waar dat nodig blijkt.

2. Bespreking

2.1. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Matthias Diependaele* mist in het advies een duidelijke referentie aan administratieve vereenvoudiging, die op Europees niveau ook is opgenomen in de Small Business Act. Doel van de SBA was onder meer op vier jaar tijd de administratieve overlast met 25 percent te verminderen. Ook Europees komt die doelstelling de laatste tijd minder aan bod. De doelstelling formuleren is eenvoudig, maar de uitdaging is natuurlijk ze om te zetten in concrete maatregelen. Hoe kan die doelstelling volgens de SERV in concreet beleid worden omgezet?

Bedrijven starten, groeien, maar raken net niet door wat het lid bestempelt als 'het glazen plafond'. Daarna worden ze vaak verkocht aan buitenlandse groepen en groeien dan pas door. Financiering zal inderdaad een probleem zijn, maar wat ziet de SERV nog als mogelijke stimulans voor doorgroei, rekening houdend met de beperkte middelen?

Voorts staat de heer Diependaele achter de aanbeveling over innovatief aanbesteden. Dat punt is ook in de beleidsnota van minister Muyters opgenomen. Na al die jaren is het tijd voor een doorbraak op dat vlak.

De heer *Bart Van Malderen* vindt het positief dat de schijnwerper eens specifiek op de kmo wordt gericht. Te vaak gaan de debatten enkel over de grote ondernemingen.

Een aantal generieke kenmerken en uitdagingen van de Vlaamse economie komen terug in de kmo-context en het advies. Dat de industrie onder druk staat, is intussen al jaren bekend. Het lid vindt vooral het expliciet inbrengen van het transitiedenken belangrijk. Wat ontbreekt er in de praktijk waardoor transitie nog altijd als noodzaak, uitdaging en probleem wordt geformuleerd?

Het advies heeft het over de stationariteit van Vlaamse kmo's en ook het lid heeft het gebrek aan groei al kunnen vaststellen. In de tijdssequentie 2005-2011 zitten evenwel grote verschillen vervat, zoals de zware crisis van 2008-2009. Zijn de verschillen onderzocht, bijvoorbeeld voor de periode 2005-2008 en de periode daarna? Onder meer de bankencrisis heeft immers een impact op de financieringskwestie. Was het beeld van de kmo's anders voor 2005? Is er een vergelijking gemaakt met het buitenland?

De heer Van Malderen sluit zich aan bij de opmerking van de heer Diependaele over het doorgroeien van ondernemingen en de voortzetting via buitenlands kapitaal. De meeste groei situeert zich ook bij de grotere entiteiten, met 50 tot 100 werknemers. De vraag naar continuïteit in ondernemen, over generatiegrenzen heen, dringt zich op. Elke nieuwe opstart gaat immers gepaard met een falingsrisico. Nieuwe ideeën en initiatieven zijn van belang, maar telkens opnieuw beginnen en risico lopen, moet net zo goed worden beperkt. Het moet uiteindelijk ook de bedoeling zijn om kmo's te laten uitgroeien tot lead plants.

De idee van innovatieclusters veronderstelt volgens het lid een doorbreken van het sectordenken. Bedrijven in een bepaalde sector zijn ook concurrenten en vaak daardoor minder geneigd gegevens met elkaar uit te wisselen. Een kruisbestuiving tussen sectoren maakt dat eenvoudiger, maar vele bestaande instrumenten zijn juist heel sectorgericht, stelt de heer Van Malderen. Dat geldt voor opleidingsfondsen, maar ook voor financieringsinstrumenten.

De achtste aanbeveling gaat over het voortdurend evalueren op efficiëntie en op bereik van kmo's. Is er een aanzet om dat ook concreet uit te werken? Welke maatregelen wil de SERV tegen het licht houden omdat ze bijvoorbeeld niet efficiënt genoeg zijn of omdat het potentieel niet wordt benut? Dezelfde vraag geldt voor de aanbeveling inzake internationalisering. Waar is op dat vlak het verschil te maken? Het advies is duidelijker wanneer het over de klantvriendelijke overheid gaat, met de verwijzing naar de in voorbereiding zijnde fusie.

Inzake risicokapitaal komt crowdfunding in het vizier. Ook dat blijkt geen tovermiddel. Het is ook al ingezet voor initiatieven die overkop gaan. Het behelst nog een groter risico dan aandelen en obligaties. Sensibilisering lijkt het lid dan ook noodzakelijk.

Er wordt ook een terechte nadruk op opleiding gelegd en een link gemaakt met de hervorming van het 'onderwijs', dat het lid leest als 'secundair onderwijs'. Ook het pleidooi voor levenslang leren kan het lid ondersteunen. Dragen de huidige maatregelen inzake de besparingen bij de opleidingscheques en het terugschroeven van thematisch verlof wel bij aan de cultuur van levenslang leren? Wordt het bereik ervan nu niet beperkt?

Een laatste opmerking van de heer Van Malderen betreft het innovatief aanbesteden. In het advies staat dat, in tegenstelling tot de Verenigde Staten, de kmo's hier niet kunnen rekenen op een gegarandeerd deel van middelen bij publieke aanbestedingen. Pleit de SERV dan daarvoor? Hoe kan dat in voorko-

mend geval worden gerijmd met regels van overheidsaanbestedingen, de Europese Dienstenrichtlijn enzovoort?

De heer *Peter Van Rompuy* wil weten in welke mate de kmo's nog altijd met ernstige financieringsproblemen worden geconfronteerd. Het lid vermoedt dat het ergste achter de rug is. Zelf werkte hij nog mee aan de versoepeling van het crowdfundinginstrument, toen dat nodig bleek. Ook de kredietunie is al ter sprake gekomen, maar verkeert naar verluidt nog in embryonale fase. In welke mate is het zinvol ter zake nog verdere maatregelen te nemen?

Vlaanderen is een kmo-regio, maar toch blijkt uit internationale vergelijkingen dat het ondernemerschap hier niet erg leeft. Dat blijkt ook uit de cijfers inzake start-ups. Nochtans sprak iMinds onlangs over een toename van 40 percent van het aantal starters. Het lid vermoedt dat het dan gaat om de digitale sfeer. Heeft de SERV beter cijfermateriaal inzake het ondernemerschap en de start van nieuwe kmo's?

De heer *Axel Ronse* mist enkele transversale aspecten in het advies, terwijl die juist naar voren komen bij bevraging van de kmo's. Het gaat dan onder meer om het ter beschikking stellen van voldoende ruimte op bedrijventerreinen, en de voorschriften ter zake, die vaak botsen met reële noden. Ook rechtsonzekerheid in beroepsprocedures, met de achterstand van de Raad voor Vergunningsbetwistingen wordt genoemd. Een ander knelpunt zijn de handicaps inzake export, zoals de kostprijs van oorsprongscertificaten in vergelijking met andere regio's. De heer *Koen Debackere*, senior economist van het Directoraat-generaal Wetenschap, Technologie en Innovatie van de OESO, stelde in een gesprek tijdens de Parlementaire Dagen in februari 2015 dat het concept van reshoring – het terughalen van werk uit het buitenland, dus het tegenovergestelde van offshoring – een belangrijke trend is die ook in Vlaanderen kansen biedt. Zo stelden veel multinationals in Japan na de aardbeving vast dat hun supply chain zeer complex is, wat maakt dat een probleem met één bevoorradingsfactor de hele productie in de problemen kan brengen. Reshoring heeft dan veel voordelen en kan een troef zijn voor Vlaamse kmo's. Dergelijke aspecten had het lid graag meer uitgewerkt gezien in het voorliggende advies. De digitale economie en de effecten daarvan op het industrieel kmo-weefsel kwamen ook aan bod in het gesprek.

Uit een onderzoek van de OESO blijkt ook dat jonge kmo's, van nul tot vijf jaar, het meest en het snelst groeien, ook qua tewerkstelling. Op een bepaald moment komt er dan een plafond en de vraag rijst of dat wel kan worden doorbroken. De heer *Ronse* ziet heel wat zaken die de kmo's afremmen in hun groei inzake tewerkstelling. Een vakbondsafvaardiging vanaf vijftig werknemers wordt daarbij als voorbeeld aangehaald.

Kmo's denken ook nog te veel in termen van oplossingen in plaats van functies. Rode draad in het industrieel kmo-beleid zou moeten zijn dat kmo's nadenken over wat andere industrieën, die heel andere markten bedienen, te bieden hebben, om vervolgens met analoge producten te komen.

2.2. Antwoorden

De heer *Tim Buyse* stelt dat het advies wel beperkt ingaat op de doelstelling van meer administratieve vereenvoudiging. De SERV wijst op de noodzaak ervan in Vlaanderen, bijvoorbeeld inzake exportprocedures en -vergunningen. Hoe dat concreet kan worden gerealiseerd, is niet verder onderzocht. Bovendien is administratieve vereenvoudiging meegenomen in het flankerend beleid.

Hoe kan doorgroei in Vlaanderen worden gestimuleerd? Het hele advies is gericht op aanbevelingen om dat te realiseren binnen Vlaanderen en doorstroom naar mature en groeiende ondernemingen en waardencreatie in Vlaanderen mogelijk te maken. Ook het SERV-advies 'Doorgroei van Ondernemingen met behoud van hun beslissingscentrum in Vlaanderen' van 15 februari 2012 ging hier dieper op in.

De stationariteit is inderdaad vastgesteld in de periode 2005-2011, die variatie vertoont. In de studie is ook de periode 2005-2008 op zichzelf onder de loep genomen, maar er is geen vergelijking gemaakt met het buitenland of over een langere periode. Het lijkt de spreker zeker nuttig om daar meer studiewerk over te verrichten. STORE heeft dat tot op heden nog niet gedaan.

Wat betreft de evaluatie en de instrumenten en maatregelen die daarvan het voorwerp moeten uitmaken, loopt er een oefening binnen de SERV over de idee van een geïntegreerd steunkader AO-IWT. De SERV kan eventueel zelf een aanzet geven inzake evaluatie en instrumenten en hoe ze onder de loep kunnen worden genomen. Wellicht zullen ook F.I.T. en PMV daarbij aan bod komen.

De SERV is ook bezig met een onderzoek rond innovatief en duurzaam aanbesteden. Het lijkt de heer Buyse daarom nog te vroeg om al concreet op het thema van een gegarandeerd kmo-aandeel in te gaan.

De heer Buyse stelt voorts dat er naar aanleiding van het advies slechts beperkt is nagegaan of er nog altijd financieringsproblemen zijn bij de kmo's. Conclusie luidt dat er voor de klassieke, bancaire financieringskanalen toch nog problemen zijn. Vooral inzake kennis en bewustzijn van alternatieve financieringsbronnen is er bij kmo's nog werk aan de winkel. Over crowdfunding is de discussie intern bij de SERV nog bezig.

Over de ondernemerscultuur in Vlaanderen heeft de SERV zelf geen onderzoek verricht, maar er zijn wel studies van STORE die aangeven dat er nog wel een en ander schort. Voor de conclusies verwijst de heer Buyse naar deze studies.

Bepaalde transversale aspecten komen wel in het advies terug, zoals ruimte voor bedrijventerreinen, rechtsonzekerheid en beroepsprocedures. Die aspecten komen in de aanbeveling over flankerend beleid aan bod. Er is ook een expliciete verwijzing naar de exportvergunningen en de kostprijs van oorsprongscertificaten.

Andere, meer toekomstgerichte trends zoals reshoring of de digitale economie zijn nog niet in het advies vervat. Daarvan kan ongetwijfeld door de SERV nog werk worden gemaakt, stelt de heer Buyse.

De heer *Pieter Kerremans* beaamt dat laatste. Het belang van opleiding, permanente vorming en het levenslang leren is in het flankerend beleid meegenomen, zoals ook de administratieve vereenvoudiging. Het blijft een belangrijk punt, dat inderdaad ten aanzien van startende ondernemers iets explicieter aan bod kwam. Het levenslang leren komt vrijwel dagelijks in een of andere overleg van de SERV ter sprake, onder meer in het kader van het overleg over de uitvoering van de zesde staatshervorming.

De SERV deed al eerder uitspraken ten gunste van een hervorming van het secundair onderwijs. Waar onderwijs zich op de arbeidsmarkt richt, moet dat ook effectief overeenstemmen met vraag en noden van die arbeidsmarkt. De opmaak van profielen, ook voor de industrie, en het opzetten van de Competentdatabank richten zich daarop. Opleiding en vorming komen aan bod in het licht van de

zesde staatshervorming en de bevoegdheden die ter zake worden overgeheveld. Het overleg daarover loopt nog.

Heel wat andere aspecten die van belang zijn voor kmo's, zoals het vinden van adequaat opgeleid personeel, werkervaring enzovoort verdienen blijvende aandacht.

2.3. Reactie van de minister

De heer *Philippe Muyters*, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, verwelkomt het advies van de SERV. Het bevat een gedegen analyse met concrete aanbevelingen. Dat de sociale partners daarmee het industrieel kmo-beleid hoog op de agenda zetten, acht hij van belang als signaal. De sociale partners kunnen hun rol opnemen bij het uitstippelen van het beleid ter zake. De minister ziet alvast geen contradicties tussen de aanbevelingen en zijn beleidsnota.

De minister onderstreept ook de ruimere aandacht in de EU voor het kmo-beleid, met onder meer het Vanguard Initiative. Het gaat erom over de muur van regio's te kijken en te proberen samen een nieuw industrieel proces op te zetten rond speerpunten. Vlaanderen nam het initiatief inzake 3D-printing als speerpunt. Op de Europese Raad Concurrentievermogen van begin maart 2015 werd een lang debat gehouden over het belang van de industrie en de rol van kmo's.

De eerste aanbeveling van de SERV betreft een gedifferentieerd beleid, afgestemd op het DNA van de kmo. De filosofie van de beleidsnota is om voor maatwerk te gaan. Met het nieuwe Agentschap Innoveren en Ondernemen moet dat mogelijk worden. Bij die integratie moeten wel afwegingen worden gemaakt. Het is niet altijd eenvoudig te onderscheiden wat innovatie is en wat strategische ondersteuning is, oppert de minister. Zo kan humanresourcesmanagement bijvoorbeeld ook innovatief zijn. Meer transparantie en vereenvoudiging lijkt de minister de juiste weg. In die zin is een voorstel tot hervorming van de kmo-portefeuille in voorbereiding. De eenmaking van het agentschap met één frontoffice lijkt hem daarin van belang.

De tweede aanbeveling handelt over bijkomende alternatieve financieringsbronnen. Daarover is volgens de minister al ruim gedebatteerd. Er moet oog zijn voor de diverse fasen van een onderneming, met de verschillende noden in elke fase. De PMV moet zich vooral richten op die aspecten waar er zich marktfalen voordoet. De specifieke kmo-problematiek komt ook altijd ter sprake in het highleveloverleg met de banken. De banken zeggen dat de ingediende dossiers vaak van een slechte kwaliteit zijn. Ondersteuning daarbij zou al een hulpmiddel kunnen zijn. Daarnaast probeert het Agentschap Ondernemen de kennis van overheidsinstrumenten en alternatieve financieringsbronnen, zoals crowdfunding of FINMIX, over te dragen via informatiesessies. Dat moet helpen ze beter bekend te maken.

De aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt (derde aanbeveling) kan vanuit de bevoegdheid Werk worden bevorderd door het mogelijk te maken dat mensen meer bewust en meer doelgericht keuzes maken. De Schoolverlatersenquête van de VDAB noemt de minister daarin belangrijk. Er komt ook een app van de VDAB waarmee jongeren kunnen zien, in functie van hun capaciteiten en hun studies, wat hun ranking op de arbeidsmarkt is. Ook de conceptnota Duaal Leren is een stap in de goede richting, stelt de minister.

Voor het industrieel kmo-beleid is de STEM-actie van belang: meer inzet op Science, Technology, Engineering en Mathematics. Met de minister van Onderwijs wil minister Muyters nog bekijken hoe het opdoen van werkervaring nog meer

kan worden aangemoedigd. Dat veronderstelt ook het vinden van werkgevers en sectoren die daarvoor openstaan.

Op ondernemerscultuur en competentieontwikkeling op de werkvloer (vierde aanbeveling) wordt al ingezet met een aantal maatregelen. Samen met de minister van Onderwijs wil de minister bekijken hoe ondernemingszin en ondernemerschap bij kinderen en jongeren kan worden gestimuleerd (van in de kleuterklas tot het hoger onderwijs). De minister staat achter die filosofie. Niet iedereen moet en kan ondernemer worden, maar in elke job moet men wel enige ondernemerszin kunnen tonen. De mini-ondernemingen van VLAJO waren al een eerste positieve stap, oppert de minister. Ook de organisatie van technische workshops tijdens schoolvakanties waardeert de minister erg.

Het aspect levenslang leren komt terug in allerhande opleidingen die worden ondersteund. Aan de sociale partners is gevraagd om in het kader van de zesde staatshervorming het geheel te bekijken in een streven naar vereenvoudiging van de ondersteuning van opleidingen van werknemers (bevoegdheid Werk). Ook opleidingsondersteuning aan bedrijven is mogelijk (in het beleidsdomein Economie). Initiatieven zoals Competent, maar ook het loopbaanbeleid, moeten de aandacht voor opleiding van werknemers en hun toekomstperspectieven verhogen en meer gericht maken. Er moet naar meer dan een cv en een diploma worden gekeken, oppert de minister. Er wordt door de VDAB en SERV ter zake goed werk verricht. De aandacht die de VDAB besteedt aan kmo's, bijvoorbeeld bij het bekendmaken van de individuele beroepsopleiding, maar ook in de vacaturewerking en de jobbeurzen, toont dat het agentschap een mooie rol vervult.

Het belang van netwerken en samenwerken, zoals in de vijfde aanbeveling is opgenomen, is ook voor de minister duidelijk. De clusterwerking is een feit en die elementen moeten worden meegenomen in een vernieuwd clusterbeleid. Barrières over sectoren heen en tussen grote en kleine ondernemingen moeten worden doorgeknipt. Zo kunnen de voordelen van grote en kleine ondernemingen worden samengebracht rond gerichte en afgebakende onderzoeksdoelstellingen.

De zesde aanbeveling betreft de publieke aanbestedingen. Het innovatief aanbesteden staat ook in het regeerakkoord en de beleidsnota en de minister beschouwt het als een belangrijk instrument. Een SERV-advies ter zake wacht de minister met interesse af. Het departement en het agentschap bereiden ook een nota voor. De heer Van Malderen wees volgens de minister terecht op de afstemming met Europese regels. De voorbije jaren werd ook op Europees niveau een belangrijke evolutie doorgemaakt en innovatieondersteunend aankopen maakt in de toekomst deel uit van de instrumentenmix die door de Europese Commissie wordt gesteund.

De SERV vraagt ook actie op het vlak van internationalisering. Exportsteun behoort tot de bevoegdheidssfeer van de minister van Buitenlands Beleid. Door minister Muyters zelf wordt wel werk gemaakt van de unieke frontoffice waarin, naast het IWT en AO, ook naar F.I.T. kan worden toegeleid. Dat kan een belangrijke vereenvoudiging betekenen voor de kmo's. Het gaat voor alle duidelijkheid niet om een fusie wat het F.I.T. betreft.

De minister herinnert eraan dat de beperkte deelname van Vlaamse kmo's aan Europese programma's al eerder onderwerp van debat in de commissie geweest is (*Hand. VI.Parl. 2014-15, nr. C127*). Met kmo's die niet slagen voor Europese projectoproepen zal worden onderzocht waar het fout ging en waaraan moet worden geschaafd.

De minister kan zich tot slot volledig vinden in de idee van een continue evaluatie van steunmaatregelen en efficiënte aanwending van middelen, de achtste aanbeveling. Elk instrument verdient een evaluatie op geregelde tijdstippen. Het gaat niet op een veelvoud van instrumenten te creëren omdat oude instrumenten niet meer voldoen. Dat schept ondoorzichtigheid.

De minister besluit dat de voltallige Vlaamse Regering overtuigd is van de noodzaak van industrie en van kmo's en dus van een gericht beleid inzake industriële kmo's. Er zijn al veel maatregelen genomen en er worden er nog uitgewerkt.

2.4. Replieken

De heer *Bart Van Malderen* stelt tevreden vast dat er een bereidheid is bij de minister om in te gaan op de suggesties van de SERV en dat de minister geregeld naar zijn beleidsnota verwijst. De kritiek van zijn fractie op de beleidsnota blijft echter geldig: er worden maatschappelijk wenselijke insteken gegeven zonder dat er duidelijkheid is over de concrete inhoud. Voor het parlement is het belangrijk te weten hoe de doelstellingen zullen worden gerealiseerd. Wat is de blauwdruk en welke zijn de exacte targets, bijvoorbeeld voor de wazige doelstelling van het 'maatwerk' van de kmo-portefeuille? Niemand is tegen maatwerk, maar hoe zal de minister dit concreet uitwerken?

Dezelfde vraag rijst bij de stelling dat de PMV vooral moet optreden daar waar de markt faalt. Ook dat lijkt vanzelfsprekend, maar het lid wil graag heldere en concrete informatie. Waar zal de PMV niet meer worden ingezet waar het nu gebeurt? Waar zal de PMV dan wel tussenkomen waar ze dat nu niet doet? Of gaat het over de werkwijze van de PMV? Kan de minister dit concreter maken?

Inzake de derde en vierde aanbeveling (betere afstemming onderwijs-arbeidsmarkt en bevorderen van ondernemerscultuur en competentieontwikkeling op de werkvloer) ziet de heer Van Malderen nood aan een continuüm: leren mag nooit ophouden als de schooldeur dichtgaat. De arbeidsmarkt mag ook meer aanwezig zijn binnen de schoolpoort. Competentieontwikkeling, ook voor wie al een job heeft, wordt een factor in carrièreontwikkeling. Het succes van STEM zal volgens het lid mee worden bepaald door de mate waarin mensen kansen zien tot verdere ontwikkeling binnen het bedrijf. Het is niet altijd nodig mensen buiten het bedrijf te gaan zoeken met een specifiek profiel. Vaak zijn ze al aanwezig in het bedrijf, maar moeten ze de juiste opleiding krijgen. Het lid vreest dat de regering in die zin meer incentives wegneemt dan ze er creëert.

De heer Van Malderen vindt de hervorming van het secundair onderwijs een bevoegdheid die de minister van Werk mee moet invullen. Dat geldt ook voor de acties inzake internationalisering. Die taken moeten gezamenlijk en collegiaal worden opgenomen. De ministers moeten uit hun koker stappen en samenwerken, zoals ook van de ondernemers wordt verwacht.

De heer *Matthias Diependaele* repliceert dat het voorwerp van de gedachtewisseling het advies van de SERV is. Voor de meer concrete initiatieven verwijst hij naar de beleidsnota van de minister en het debat dat daarover is gevoerd. De initiatieven zijn nu in uitvoering.

De heer Diependaele benadrukt dat de samenwerking tussen Onderwijs en Werk in deze legislatuur goed verloopt, beter dan in het verleden, en verwijst naar de conceptnota Duaal Leren als mooi voorbeeld.

Minister *Philippe Muyters* antwoordt dat hij inzake de kmo-portefeuille een voorstel aan de Vlaamse Regering zal voorleggen. De minister merkt daarbij op

dat hij de hele regeerperiode heeft om de initiatieven in de beleidsnota uit te werken en uit te voeren. Hij is wel tevreden dat de heer Van Malderen de intenties deelt en hoopt bij de voorstellen inzake de kmo-portefeuille en de PMV op zijn steun te mogen rekenen. Een brede consensus in de commissie is altijd meegenomen.

Wat betreft het doorbreken van de verkokering, kan de minister zich niet voorstellen dat dit gebeurt doordat één minister alles van een andere overneemt. Dat gebeurt door een goede fundamentele samenwerking, net zoals dat tussen bedrijven en sectoren gebeurt. De minister neemt de nodige verantwoordelijkheid op, maar neemt het niet over van zijn collega's bevoegd voor Onderwijs, Buitenlands Beleid of Welzijn. Dat is ook een vorm van respect voor de bevoegdheden van de andere ministers.

De heer *Bart Van Malderen* repliceert dat de minister de intenties zeer breed formuleert, zo breed dat niemand tegen kan zijn. De opdracht van het parlement is de minister juist aan te sporen tot concrete actie en initiatieven. Intussen is het eerste jaar van de regeerperiode al bijna achter de rug. De economische toestand verdraagt geen verder uitstel. Het lid heeft er begrip voor dat de regering binnenskamers over de uitvoeringsbesluiten onderhandelt, maar het lid wil graag de concrete doelstellingen, krijtlijnen en het plan van aanpak kennen.

Voor wat de samenwerking betreft, hoeft de minister niet in de plaats van andere ministers te handelen. Maar bij vragen over onderwijs en arbeidsmarkt wordt volgens de heer Van Malderen al te vaak verwezen naar de 'bevoegde' minister, terwijl de minister namens de regering zou kunnen antwoorden.

Axel RONSE,
voorzitter

Martine FOURNIER,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AO	Agentschap Ondernemen
COSME	Competitiveness of Enterprises and Small and Medium-sized Enterprises
EU	Europese Unie
F.I.T.	Flanders Investment & Trade
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
O&O	onderzoek en ontwikkeling
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
SBA	Small Business Act
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VLAJO	Vlaamse Jonge Ondernemingen